ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

สตรีรัตน์ จุลศรี[1] ในตะวัน กำหอม[2*] และอมรินทร์ เหนือร้อยเอ็ด [3]

[1,2,3]วิทยาลัยทองสุข

ECOLOGICAL ADMINISTRATIVE FACTORS AND ACADEMIC PERFORMANCE EFFICIENCY OF EDUCATIONAL PERSONNEL UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION'S DEPARTMENT OF EDUCATION

Chalisa Chamnanwaree [1] Naitawan Kamhom[2*] and Amarin Nuea Roi-Et[3]

[1,2,3] Thongsook College, Thailand

*Corresponding author e-mail: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ 9 กรกฎาคม 2569 วันแก้ไขบทความ 29 สิงหาคม 2569 วันตอบรับบทความ 30 สิงหาคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัด สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 385 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาร์โร่ ยามาเน่ย์ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามการสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = .716 – .851$) และปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารโดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลงานวิชาการโดยรวมในระดับสูงมาก ($r = .851$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลงานวิชาการโดยรวมสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านการบริหาร และด้านครูผู้สอน ตามลำดับ ส่วนด้านผู้ปกครองและชุมชนมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับสูง ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลงานวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ เชื่ออำนาจในตน ด้านการบริหาร เหตุผลเชิงจริยธรรม และด้านสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลงานวิชาการได้ร้อยละ 72.40 ($R^2 = .724$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .851 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาในระดับสูงมาก

คำสำคัญ : ปัจจัยนิเวศวิทยา การบริหาร ประสิทธิผลงานวิชาการ

Abstract

This research aimed to study the administrative ecology factors and academic performance effectiveness of educational personnel under the Bangkok Metropolitan Administration, Department of Education. The sample group consisted of 385 educational personnel, determined by using Taro Yamane's sample size table. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, and Stepwise Multiple Regression Analysis. The findings revealed that all dimensions of administrative ecology factors were positively correlated with academic performance effectiveness at the .01 level of statistical significance, with correlation coefficients ranging from .716 to .851. Overall administrative ecology factors were highly positively correlated with overall academic performance effectiveness (r = .851). When considering each aspect, self-efficacy had the highest correlation with overall academic performance effectiveness, followed by ethical reasoning, administration, and teachers, respectively. The parents and community aspect showed the lowest correlation, although it remained at a high level.

The results of the Stepwise Multiple Regression Analysis indicated that the variables significantly predicting academic performance effectiveness at the .01 level were self-efficacy, administration, ethical reasoning, and educational media and technology. These variables jointly explained 72.40 percent of the variance in academic performance effectiveness (R^2 = .724), with a multiple correlation coefficient of .851. This indicated that administrative ecology factors had a very high influence on the academic performance effectiveness of educational personnel.

Keywords: Ecological Factors, Administration, and Academic Performance Effectiveness

บทนำ

การบริหารหรือการจัดการถือได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะควบคู่กัน กล่าวคือ ในมิติของความเป็นศาสตร์นั้น องค์ความรู้ด้านการบริหารได้ถูกพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ผ่านกระบวนการศึกษา ค้นคว้า และทดลองอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าความรู้ดังกล่าวอาจไม่สามารถพิสูจน์ได้อย่างแม่นยำเทียบเท่าวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เช่น เคมี ชีววิทยา หรือฟิสิกส์ แต่ก็มีความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ขณะเดียวกัน การบริหารยังมีลักษณะเป็นศิลปะ เนื่องจากผู้บริหารจำเป็นต้องนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร โดยอาศัยทักษะ เทคนิค และประสบการณ์ในการ

บริหารจัดการบุคคลและทรัพยากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจึงต้องมีทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและความสามารถเชิงปฏิบัติไปพร้อมกัน (วรัชยา ศิริวัฒน์, 2561) นอกจากนี้ แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ ยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรในปัจจุบัน โดยเน้นการสร้างระบบการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากร ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะ วิธีการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร อีกทั้งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องดำเนินการเชิงรุก โดยผู้บริหารทุกระดับต้องร่วมกันกำหนดกลยุทธ์และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งความพึงพอใจดังกล่าวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลผลิตและประสิทธิผลขององค์กร หากบุคลากรมีความพึงพอใจในระดับสูง ย่อมส่งผลให้ผลงานมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น(พยอม วงศ์สารศรี, 2554) สถาบันการศึกษาเป็นองค์การทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดโครงสร้างการศึกษาออกเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา สำหรับการบริหารสถานศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบภารกิจหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป ซึ่งในบรรดาภารกิจดังกล่าว การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญ เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของผู้เรียน ส่วนงานด้านอื่นทำหน้าที่สนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารจึงต้องส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556)เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎหมาย ตลอดจนมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทั้งนี้ หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาได้เน้นให้การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข พร้อมทั้งพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการประกันคุณภาพการศึกษาในทุกสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรการเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียมกัน โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งสนับสนุนให้ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษา ตลอดจนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ในตะวัน กำหอม, 2559)การปฏิรูปการศึกษายังเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยสถานศึกษามีอำนาจในการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และงานทั่วไปอย่างเต็มศักยภาพ ภายใต้หลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (เพิ่มศักดิ์ จำลอง, 2563)

ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมทางการบริหารกับผลลัพธ์ด้านงานวิชาการของสถานศึกษา โดยกำหนดตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหาร 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการบริหาร และด้านครูผู้สอน 2) ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ด้านผู้ปกครองและชุมชน และด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 3) ปัจจัยด้านจริยธรรม ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน และเหตุผลเชิงจริยธรรม (ในตะวัน กำหอม, 2568) ส่วนตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลงานวิชาการ 3 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการกระจายอำนาจทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) อย่างไรก็ตาม จากบริบทการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน พบประเด็นปัญหา ที่สำคัญหลายประการ กล่าวคือ สถานศึกษายังขาดความสมดุล โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารเชิงวิชาการได้อย่างเต็มศักยภาพ และครูผู้สอนบางส่วนยังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนยังไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เข้มแข็ง รวมถึงการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ยังไม่เกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งในด้านการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ปัจจัยด้านจริยธรรมของบุคลากร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงาน ยังมีความแตกต่างกันในระดับความเชื่ออำนาจในตนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ส่งผลต่อการตัดสินใจและคุณภาพของผลงานทางวิชาการ นำไปสู่ การพัฒนา ที่สำคัญ กล่าวคือ หากสามารถพัฒนาปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารให้มีความสมดุลและเกื้อหนุนกัน จะช่วยยกระดับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ โดย (1) การเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการและศักยภาพครู จะช่วยให้การวางแผนและการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น (2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และ (3) การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร จะช่วยยกระดับคุณภาพการตัดสินใจและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน อันนำไปสู่ผลลัพธ์ทางวิชาการที่ยั่งยืน

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัด สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการบูรณาการมุมมองทั้งด้านโครงสร้างองค์กร บริบทแวดล้อม และมิติด้านจริยธรรมของบุคลากรเข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายและพยากรณ์ประสิทธิผลงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การ

วางแผนพัฒนา และการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารที่ส่งผลค่อประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัด สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีอย่างน้อย 3 ปัจจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ(Survey Study) ทำการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครโดยไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่ชัด แต่ทราบสัดส่วนของประชากร ที่ ร้อยละ 60

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 385 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาร์โร่ ยามาเน่ย์(Taro Yamane. 1970: 607 – 610 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม. 2559)

ขอบเขตที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสังกัด สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้มุ่งศึกษา ตัวแปอิสระคือ ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหาร 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1.1) ด้านการบริหาร 1.2) ด้านครูผู้สอน 2) ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย 2.1) ด้านผู้ปกครองและชุมชน 2.2) ด้านสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา และ3) ปัจจัยด้านจริยธรรม ประกอบด้วย 3.1) เชื่ออำนาจในตน 3.2) เหตุผลเชิงจริยธรรม ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลงานวิชาการ ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านการจัดกรเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารและประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมตัวแปรและวัตถุประสงค์การวิจัย ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหาร ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ (1) ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการบริหาร และด้านครูผู้สอน (2) ปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ด้านผู้ปกครองและชุมชน และด้านสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา และ (3) ปัจจัยด้านจริยธรรม ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน และเหตุผลเชิงจริยธรรม รวมจำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลงานวิชาการ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 15 ข้อ

แบบสอบถามทั้ง 2 ตอน เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) (Chang, 1993; Sowers, 2004 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559) ตั้งแต่ 6 หมายถึง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง 1 หมายถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจนของภาษา และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 จึงถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ (ในตะวัน กำหอม, 2559) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามจำนวน 385 ชุด ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างชัดเจน จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ และดำเนินการแจกเพิ่มเติมในกรณีที่ข้อมูลไม่ครบถ้วน ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนสถิติเชิงอนุมาน ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงาน

วิชาการของบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ ค่า r ระหว่าง 0.81–1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก, 0.61–0.80 หมายถึง ระดับสูง, 0.41–0.60 หมายถึง ระดับปานกลาง, 0.21–0.40 หมายถึง ระดับต่ำ, 0.01–0.20 หมายถึง ระดับต่ำมาก และค่า 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์ (ในตะวัน กำหอม, 2559)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r = .716 – .851) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารโดยรวม (X) กับประสิทธิผลงานวิชาการโดยรวม (Y) พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงมาก (r = .851) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า เมื่อปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ประสิทธิผลงานวิชาการเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเชื่ออำนาจในตน (X_5) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลงานวิชาการโดยรวมสูงที่สุด (r = .808) รองลงมา ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .789 ด้านการบริหาร (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .782 และด้านครูผู้สอน (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .764 ตามลำดับ ส่วนด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_3) มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับสูง (r = .731) สำหรับประสิทธิผลงานวิชาการรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ (Y_1) มีความสัมพันธ์กับปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารโดยรวมสูงที่สุด (r = .844) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (Y_3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .849 และด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (Y_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .836 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ เชื่ออำนาจในตน (X_5) ด้านการบริหาร (X_1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (X_6) และด้านสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา (X_4) โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลงานวิชาการได้ร้อยละ 72.40 (R^2 = .724) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .851 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลงานวิชาการอยู่ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่า เชื่ออำนาจในตน (Beta = .442) เป็นตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหาร (Beta = .324) เหตุผลเชิงจริยธรรม (Beta = .256) และด้านสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา (Beta = .187) ตามลำดับ

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y = .438 + .416(X_5) + .287(X_1) + .221(X_6) + .169(X_4)$$

และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z = .442(X_5) + .324(X_1) + .256(X_6) + .187(X_4)$$

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก (r = .716 – .851) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หากสถานศึกษามีการจัดการปัจจัยด้านนิเวศวิทยาการบริหารที่เหมาะสม จะส่งผลให้ประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารโดยรวมกับประสิทธิผลงานวิชาการโดยรวมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .851 แสดงถึงความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การบริหารที่เอื้อต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการ จริยธรรม บุคลากร และเทคโนโลยี จะช่วยสนับสนุนการดำเนินงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเชื่ออำนาจในตน (X_5) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลงานวิชาการสูงที่สุด (r = .808) แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง มีความรับผิดชอบ และสามารถตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง จะส่งผลให้การดำเนินงานวิชาการมีประสิทธิภาพมากขึ้น รองลงมาคือ ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม (X_6) ด้านการบริหาร (X_1) และด้านครูผู้สอน (X_2) ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารที่มีคุณธรรม การตัดสินใจบนพื้นฐานจริยธรรม รวมทั้งการสนับสนุนครูผู้สอนอย่างเหมาะสม ล้วนมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของงานวิชาการในสถานศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนประสิทธิผลทางวิชาการของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวัฒน์ พันธ์รัตน์ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในส่วนของผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลงานวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านเชื่ออำนาจในตน ด้านการบริหาร ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม และด้านสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลงานวิชาการได้ร้อยละ 72.40 (R^2 = .724) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .851 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์สูงสุด คือ ด้านเชื่ออำนาจในตน (Beta = .442) แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความกล้าในการตัดสินใจ และ

สามารถปฏิบัติงานอย่างมีความรับผิดชอบ จะช่วยยกระดับประสิทธิผลงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ด้านการบริหาร ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม และด้านสื่อและเทคโนโลยีด้านการศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญ พุทธจักร (2566) ที่พบว่า การนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน และสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลได้ร้อยละ 82.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ โภควินท์ แซ่ท้าว (2567) ที่พบว่า ปัจจัยด้านครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน และสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสูง รวมทั้งงานวิจัยของ บุญชู บุตรทีจักร (2568) ที่พบว่า ปัจจัยเชิงอิทธิพลทางนิเวศวิทยาด้านผู้บริหาร สถานศึกษา และบุคคล สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลทางวิชาการได้ถึงร้อยละ 87.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แนวคิดด้านนิเวศวิทยาการบริหารมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาในทุกมิติอีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สด มอญกอดแก้ว (2568) ที่พบว่า นิเวศวิทยา 4 ดีเชิงบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาในระดับค่อนข้างสูง ($r = .65$, $p < .01$) โดยเฉพาะด้านการวางแผนงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรานาฐ์ ไชยเดช (2568) ที่พบว่า ปัจจัยเชิงนิเวศวิทยาด้านองค์กร บุคคล และเครือข่าย สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะทางวิชาการได้ร้อยละ 82.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

1.1 ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหาร โดยเฉพาะด้านความเชื่ออำนาจในตนด้านการบริหาร และด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลงานวิชาการในระดับสูง ทั้งนี้ควรจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ การสร้างแรงจูงใจ และการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 สถานศึกษาควรพัฒนาระบบสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้ทันสมัยและเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มเติม เช่น ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล วัฒนธรรมองค์การ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หรือสมรรถนะทางวิชาชีพ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมและสามารถอธิบายประสิทธิผลงานวิชาการได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดอื่น หรือเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยนิเวศวิทยาการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการในบริบทที่แตกต่างกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาก ารในระดับนโยบายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550.* ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 24ก ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2550.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จรูญ พุทธจักร. (2566). *ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุพรรณบุรี.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม).

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์.

ในตะวัน กำหอม.(2559). *การวิจัยทางการศึกษา.* เล่ม 2.วิทยาลัยทองสุข.กรุงเทพฯ

ในตะวัน กำหอม. (2566). *รูปแบบการบริหารปัจจัยเชิงนิเวศวิทยาทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร.* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ). มหาวิทยาลัยพะเยา.

ในตะวัน กำหอม. (2568). *การวัดจริยธรรม.* สำนักพิมพ์สยามจุลมลฑล.

บุญชู บุตรทีจักร. (2568). *ปัจจัยที่ให้ความสำคัญเชิงอิทธิพลทางนิเวศวิทยากับประสิทธิผลทางวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ* (หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). วิทยาลัยทองสุข.

พยอม วงศ์สารศรี. (2545). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพฯ: สุภาการพิมพ์.

พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เพิ่มศักดิ์ จำลอง.(2563). *ความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัด ศิวาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.* (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์). วิทยาลัยทองสุข.

ภัทรานาฐ์ ไชยเดช. (2568). *ปัจจัยที่ให้ความสำคัญในอิทธิพลเชิงนิเวศวิทยากับสมรรถนะทางวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3* (หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). วิทยาลัยทองสุข.

โภควินท์ แซ่ท้าว. (2567). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

วรัชยา ศิริวัฒน์. (2561). *องค์การและนวัตกรรมในองค์การ.* เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชา PAD 6201 โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สด มอญกอดแก้ว. (2568). *นิเวศวิทยา 4 ดี เชิงบริหารกับงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย* (หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตข สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). วิทยาลัยทองสุข.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.